

7. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
8. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р. № 1835-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
9. Миронов О.В. Профилактика административных правонарушений в сфере оборота оружия, осуществляемая органами внутренних дел: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / О.В.Миронов; Государственное учреждение «Всероссийский научно-исследовательский институт Министерства внутренних дел Российской Федерации». – Москва, 2009. – 180 с.
10. Про профілактику правопорушень: проект Закону України, розроблений МВС України на виконання постанови координаційної наради керівників правоохоронних органів України від 31 січня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/tu26/6/2358/>

УДК 342.925:35.08(477)

**ПРОТОКОЛ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ ТА КОМІСІЇ З РЕФЕРЕНДУМУ
ЯК ПРЕДМЕТ ОСКАРЖЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ
В ПОРЯДКУ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ,
ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ЧИ КОМІСІЙ
З РЕФЕРЕНДУМУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР**

Розум І.О., аспірант

Національний університет державної податкової служби України

У рамках проведеного дослідження автором зроблено спробу здійснити змістовний аналіз теоретико-практичних аспектів оскарження до адміністративних судів протоколів виборчих комісій та комісій з референдуму в порядку провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму та сформулювати власну позицію в площині можливості перших виступати предметом такого оскарження.

Ключові слова: протокол виборчої комісії та комісії з референдуму, предмет публічно-правового спору, рішення виборчої комісії або комісії з референдуму, відкриття провадження в адміністративній справі.

Розум И.А. ПРОТОКОЛ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ И КОМИССИИ ПО РЕФЕРЕНДУМУ КАК ПРЕДМЕТ ОБЖАЛОВАНИЯ В АДМИНИСТРАТИВНЫЕ СУДЫ В ПОРЯДКЕ ПРОИЗВОДСТВА ПО ДЕЛАМ ОБ ОБЖАЛОВАНИИ РЕШЕНИЙ, ДЕЙСТВИЙ ЛИБО БЕЗДЕЙСТВИЙ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ КОМИССИЙ ИЛИ КОМИССИЙ ПО РЕФЕРЕНДУМУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ / Национальный университет государственной налоговой службы Украины, Украина

В рамках проведеного дослідження автором зроблено спробу здійснити змістовний аналіз теоретико-практичних аспектів оскарження до адміністративних судів протоколів виборчих комісій та комісій з референдуму в порядку провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму та сформулювати власну позицію в площині можливості перших виступати предметом такого оскарження.

Ключевые слова: протокол избирательной комиссии и комиссии по референдуму, предмет публично-правового спора, решение избирательной комиссии или комиссии по референдуму, открытие производства в административном деле.

Rozym I.O. REPORT OF ELECTORAL COMMISSION OR COMMISSION OF REFERENDUM AS AN OBJECT OF APPEALING TO ADMINISTRATIVE COURTS IN A PROCEDURE OF PRODUCTION IN CASES ON APPEALING AGAINST DECISIONS, ACTIONS OR INACTIONS OF ELECTORAL COMMISSIONS OR COMMISSIONS OF REFERENDUM: THEORETICAL AND PRACTICAL MEASUREMENT / National university of government tax service of Ukraine, Ukraine

Within the framework of conducted research the author has made an attempt to carry out the substantial analyses of theoretical and practical aspects of appealing to administrative courts against reports of electoral commissions or commissions of referendum in a procedure of production in cases on appealing against decisions, actions or inactions of electoral commissions or commissions of referendum and to formulate his own position in flatness of possibility to become as an object of such appealing.

You can make fully reasoned opinion that the decision of the election commission and the commission referendum, speaking a type of acts of public administration and form of external expression powerfully – administrative powers listed entities in the field of organizing and holding elections and referendums in Ukraine have common features inherent in the latter. These characteristics, in our opinion, can, inter alia, include: pidzakonnist, such a decision only the relevant election commission or the commission of a referendum within a clear legal – regulated power, stands one of the forms of public administration in the field of public relations vyscheokresleniy, entails a regulated legal consequences as a direct influence on the content and structure of the material – the legal relationship of the parties to achieve a specified and imperative – caused by the right of the behavior of its subjects, legally non – governmental regulations laid down in the decision of the electoral commission or referendum commission, has the effect (relative to commitments for the relevant election or referendum process) application required by applicable law legal consequences of legal liability.

Key words: report of electoral commission or commission of referendum, object of publicly – legal dispute, decision of electoral commission or commission of referendum, excitement of production in administrative case.

Змістовний аналіз положень правових приписів норм Конституції України свідчить, що конституційно-правове регулювання інститутів безпосередньої демократії повною мірою спрямоване в спектрі чіткого окреслення механізмів розвитку і становлення громадянського суспільства та реалізації виключної правосуб'єктності народу з метою: забезпечення імплантації в державно-правову дійсність інтересів кожного громадянина, їх (інтересів) узгодження та координації; забезпечення прояву волі народу, як через формування представницьких органів держави і прийняття ними відповідних рішень, так і через прийняття рішень безпосередньо громадянами. Конституційно визначена й закріплена система основних прав і свобод людини та громадянина, чітка регламентація правових гарантій забезпечення їх реалізації – є первинними та структурно детермінантними елементами в генезі та становленні громадянського суспільства як явища державно-правової дійсності. Наявність правового механізму забезпечення реалізації суб'єктивного права суб'єкта матеріально-правового відношення обумовлює підстави вважати таке право діючим та включити його до правового статусу суб'єкта останнього в межах динамічно-змінюваної системи суспільних правовідносин. Розвиток та становлення правового інституту адміністративної юстиції в Україні, набрання чинності Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України) стали одними з інтегративних факторів у формуванні та становленні адміністративно-процесуальної форми забезпечення неухильного дотримання й захисту прав, свобод та охоронюваних законом інтересів фізичних осіб, прав та охоронюваних законом інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів публічного адміністрування. У системі проваджень адміністративного процесу, пов'язаних із розглядом та вирішенням публічно-правових спорів, що впливають з матеріально-правових відносин, пов'язаних з виборчим процесом та процесом референдуму, у контексті статті 172 глави VI «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» розділу III «Провадження в суді першої інстанції» КАС України, слід окремо виділити провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності

виборчих комісій чи комісій з референдуму. Вказане провадження окреслює собою специфічний процесуально-правовий механізм забезпечення реалізації суб'єктивних прав, свобод та охоронюваних законом інтересів суб'єктів виборчого процесу (крім виборчих комісій) та процесу референдуму. Спектральний аналіз судової практики розгляду та вирішення адміністративними судами вказаної категорії адміністративних справ свідчить про наявність непоодиноких випадків неоднакового застосування першими норм матеріального та процесуального права під час розгляду й вирішення відповідних публічно-правових спорів, зокрема, і в випадках оскарження до них суб'єктами виборчого процесу та процесу референдуму в порядку, передбаченому статтею 172 КАС України протоколів виборчих комісій та комісій з референдуму.

Порушені до розгляду проблемні аспекти оскарження до адміністративних судів протоколів виборчих комісій та комісій з референдуму в порядку провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму є малодослідженими в межах існуючих наукових напрацювань. Однак окремі висновки в аспекті порушеного питання сформульовані, зокрема, С.Р. Тагієвим, М.В. Мазуром, М.О. Мягковим, М.І. Смоковичем, В.В. Плукарем та ін.

Виходячи зі змісту частини 2 статті 2 КАС України до адміністративних судів, можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження. А, з урахуванням вимог пункту 6 частини 2 статті 17 КАС України, юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму. У даній площині метою судового контролю, котрий здійснюється адміністративним судом, – є перевірка законності рішень, дій або бездіяльності таких суб'єктів владно-управлінських повноважень у сфері забезпечення організації підготовки та проведення виборів і референдумів в Україні, реалізації та захисту конституційних виборчих прав громадян України і прав на участь у референдумах, суверенного права Українського народу на виявлення своєї волі, як виборчі комісії та комісії з референдуму, шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду й вирішення адміністративної справи в межах чітко регламентованої процесуально-правової форми.

Змістовний аналіз судових рішень, постановлених за результатами розгляду та вирішення виборчих спорів у період проведення виборчих компаній, зокрема, із виборів народних депутатів України 2006, 2007 років, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів 2010 року та Президента України 2010 року, дає змогу дійти об'єктивного та цілком обґрунтованого висновку про існування непоодиноких випадків неоднакового застосування адміністративними судами норм процесуального та матеріального права під час розгляду та вирішення адміністративних справ, у котрих предметом оскарження суб'єктів виборчого процесу виступають протоколи виборчих комісій. При цьому, в окремих випадках: адміністративні суди першої інстанції постановляли ухвали про відмову відкритті провадження в справі на підставі пункту 1 частини 1 статті 109 КАС України без дотримання вимог частини 6 вказаної статті або в порядку передбаченому статтею 107 КАС України відкривали провадження в адміністративній справі та приймали адміністративні позови до розгляду та в подальшому або відмовляли в задоволенні таких вимог, або ж задовольняли їх в повному обсязі; апеляційні адміністративні суди, розглядаючи апеляційні скарги, зокрема, на постанови адміністративних судів першої інстанції у вказаній категорії адміністративних справ, за наслідками першого, у порядку, передбаченому частиною 2 статті 205 та з урахуванням вимог статті 198 КАС України, приймали постанови, котрими з підстав передбачених пунктом 1 частини 1 статті 157 КАС України закривали провадження у справах у

частині пред'явлених позивачем позовних вимог щодо визнання незаконними (нечинними) та скасування протоколів виборчих комісій, однак, без дотримання вимог, передбачених частиною 2 зазначеної статті.

Так, 11 листопада 2010 року Окружним адміністративним судом міста Севастополя було відкрито провадження та розглянуто адміністративну справу (справа № 2а-3321/10/2770) за адміністративним позовом уповноваженого від Севастопольської міської організації Комуністичної партії України Байдюк Л.М. до Ленінської районної у місті Севастополі виборчої комісії в особі голови Ульянова Володимира Івановича про зобов'язання вчинити певні дії, скасування протоколу Ленінської районної в місті Севастополі виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі № 1 з виборів депутатів у Ленінську районну в місті Севастополі Раду від 03 листопада 2010 року. Вирішуючи справу по суті пред'явлених позовних вимог, адміністративний суд у мотивувальній частині постанови від 11 листопада 2010 року дійшов висновку про необґрунтованість перших та відсутність підстав для задоволення позову, у зв'язку з чим в їх задоволенні було відмовлено [1].

Вінницьким окружним адміністративним судом 10 листопада 2010 року було розглянуто адміністративну справу № 2-а-4502/10/0270 за адміністративним позовом кандидата в депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі №5 з виборів депутатів до Вінницької обласної ради ОСОБА_11 до Вінницької районної виборчої комісії Вінницької області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача Вінницька обласна виборча комісія про визнання дій по встановленню підсумків виборів та складання протоколу протиправними, визнання незаконним протоколу та зобов'язання провести повторний перерахунок голосів. У мотивувальній частині постанови адміністративний суд, вирішуючи питання по суті пред'явлених позовних вимог щодо визнання незаконним протоколу № 27 Вінницької районної виборчої комісії, дійшов висновку про їх необґрунтованість, у зв'язку з чим в цій частині в їх задоволенні відмовив [2].

05 листопада 2010 року Іванківським районним судом Київської області було розглянуто адміністративну справу за адміністративним позовом ОСОБИ 5 до Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18012, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18009, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18006, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18007 про, зокрема, визнання протиправними дій Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18009 щодо визнання недійсними на підставі п.6 ч.27 ст.71 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» усіх виборчих бюлетенів (у кількості 79), в яких міститься позначка про голосування за кандидата у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі № 36 з виборів депутатів Київської обласної ради ОСОБА_5, визнання протиправними та нечинними: протоколу Дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці № 18006 з виборів депутатів Київської обласної ради, складеного 01.11.2010 року, протоколу Дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці № 18007 з виборів депутатів Київської обласної ради, складеного 01.11.2010 року, протоколу Дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці № 18009 з виборів депутатів Київської обласної ради, складеного 01.11.2010 року, протоколу Дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці № 18012 з виборів депутатів Київської обласної ради, складеного 01.11.2010 року. Постановою вказаного адміністративного суду адміністративний позов було задоволено в повному обсязі. Однак Київський апеляційний адміністративний суд, розглянувши апеляційні скарги Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18012, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18009, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці

№ 18006, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18007, Київської обласної виборчої комісії, Поліської районної виборчої комісії Київської області на постанову Іванківського районного суду Київської області від 05 листопада 2010 року, своєю постановою від 10 листопада 2010 року апеляційні скарги вказаних суб'єктів задовольнив частково, а вказану постанову – скасував. При цьому, провадження у справі в частині позовних вимог про визнання протиправними та нечинними протоколів Дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях № 18006, 18007, 18009, 18012 з виборів депутатів Київської обласної ради, складених 01.11.2010 року, закритий на підставі передбачених пунктом 1 частини 1 статті 157 КАС України [3].

Вказані обставини прямо свідчать про відсутність єдиної позиції адміністративних судів у питанні розгляду та вирішення вказаних позовних вимог суб'єктів виборчого процесу, що у свою чергу породжує проблему ефективності забезпечення й захисту даними судовими органами суб'єктивних прав, свобод й охоронюваних законом інтересів останніх у межах адміністративно-процесуального інституту провадження у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму. Досить прикритим залишається і той факт, що даний спектр проблеми не було охоплено і в межах Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 02 квітня 2007 року №2 «Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму», котра на даний момент втратила чинність на підставі Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 25 лютого 2013 року № 6.

Зауважимо й на тому, що на законодавчому рівні вже було зроблено спробу вирішити та частково усунути вказаний проблемний аспект оскарження до адміністративних судів протоколів виборчих комісій. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України» від 21 серпня 2009 року № 1616-VI було доповнено частину 1 статті 109 КАС України пунктом 4, згідно з яким адміністративний суд повинен був відмовити у відкритті провадження в адміністративній справі, якщо була подана заява щодо протоколу територіальних (окружних) виборчих комісій щодо встановлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу під час проведення виборів Президента України, народних депутатів України, а також протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. При цьому вказаним Законом частина 4 статті 172 КАС України була викладена в новій редакції та прямо встановлювала, що протоколи територіальних (окружних) виборчих комісій щодо встановлення підсумків голосування у межах територіального виборчого округу під час проведення виборів Президента України, народних депутатів України, а також протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці оскарженню в судовому порядку не підлягали. Але Рішенням Конституційного Суду України, прийнятим у справі за конституційними поданнями Президента України та 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про вибори Президента України», «Про Державний реєстр виборців», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України» та Кодексу адміністративного судочинства України (справа про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України) від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, вказані зміни було визнано неконституційними. У мотивувальній частині свого Рішення Конституційний Суд України зазначив, що згідно з частиною другою статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, а відтак і на правовідносини, які мали місце в процесі складання протоколів щодо встановлення підсумків голосування в

межах територіального виборчого округу під час проведення виборів Президента України, а також протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

Вважаючи таку позицію повністю обґрунтованою, хотілось би наголосити на наступному. З урахуванням правових приписів частини 1 статті 172 КАС України право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій мають суб'єкти відповідного виборчого процесу (крім виборчої комісії), а також ініціативна група референдуму, інші суб'єкти ініціювання референдуму. Тобто зазначена процесуально-правова норма КАС України фактично встановлює та визначає, що предметом судового оскарження в порядку досліджуваного нами провадження можуть виступати виключно: рішення, дії або бездіяльність виборчих комісій та комісій з референдуму. У такому випадку, якщо ми говоримо про потенційну можливість протоколу виборчої комісії чи комісії з референдуму виступати безпосереднім предметом оскарження до адміністративних судів, то, при цьому, зауважимо, що він фактично повинен бути віднесеним до однієї з зазначених вище форм, а точніше, у даному аспекті – рішень виборчої комісії чи комісії з референдуму.

На нашу думку, даний проблемний аспект оскарження до адміністративних судів протоколів виборчих комісій та комісій з референдуму породжено фактично неоднозначним та варіативним сприйняттям та розумінням ними змісту та структури матерії категорії «протокол виборчої комісії чи комісії з референдуму» та її взаємозв'язку й співвідношення з поняттям «рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму».

Можна зробити цілком обґрунтований висновок про те, що рішення виборчої комісії та комісії з референдуму, виступаючи одним із видів актів публічного адміністрування та формою зовнішнього виразу владно-управлінських повноважень вказаних суб'єктів у сфері забезпечення організації підготовки та проведення виборів і референдумів в Україні, мають загальні ознаки, притаманні останнім. До таких ознак, на наш погляд, можна, зокрема, віднести: підзаконність; прийняття такого рішення виключно відповідною виборчою комісією або комісією з референдуму в межах чітко нормативно-регламентованих повноважень; виступає однією з правових форм публічного адміністрування у вищевказаній сфері суспільних правовідносин; тягне за собою регламентовані правові наслідки у вигляді безпосереднього впливу на зміст та структуру матеріально-правового відношення сторін з метою досягнення конкретно визначеного та імперативно-обумовленого правого стану моделі поведінки його суб'єктів; недотримання юридично-владних приписів, закріплених у рішенні виборчої комісії чи комісії з референдуму, має наслідком (по відношенню до зобов'язаного суб'єкта відповідного виборчого процесу чи процесу референдуму) застосування передбачених чинним законодавством правових наслідків юридичної відповідальності.

Окреслені ознаки правової природи та сутності рішень таких суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму, як виборчі комісії та комісії з референдуму, дозволяють нам зробити загальні висновки в площині їх співвідношення з такою процесуальною формою, як протокол виборчої комісії та комісії з референдуму.

Виходячи, зокрема, зі змісту частини 1 статті 33 Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року виборча комісія є колегіальним органом, а основною формою її роботи є засідання, яке скликається головою комісії, в разі його відсутності – заступником голови, в разі відсутності голови та його заступника – секретарем комісії. Частиною 3 статті 35 вказаного Закону передбачено, що рішення виборчої комісії з розглянутого питання оформляється у формі постанови. З питань поточної діяльності комісія може приймати протокольні рішення, зміст яких заноситься до протоколу виборчої комісії та не оформлюється окремим документом (частина 6 вказаної статті). Відповідно до частини 7 статті 35 Закону України «Про вибори народних депутатів України» виборча комісія складає акти та протоколи. Акт

комісії засвідчує певний факт або певну подію, виявлені і визнані комісією. Протокол комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією. З урахуванням підпункту 3.1 пункту 3 Порядку ведення діловодства у виборчих комісіях та комісіях з референдуму, затвердженого Постановою Центральної виборчої комісії від 15 вересня 2010 року № 350 [5], обговорення питання і рішення, що розглядається та приймається на засіданні комісії, фіксуються в протоколі засідання комісії, який оформляється на підставі записів, зроблених під час засідання секретарем комісії чи секретарем засідання комісії за дорученням комісії. При цьому протокол має містити такі реквізити: назву документа; порядковий номер; назву виду діяльності комісії – засідання; назву комісії; дату і місце проведення засідання; загальну кількість членів комісії, кількість присутніх на засіданні членів комісії, кількість осіб, які беруть участь у засіданні на запрошення комісії та без дозволу або запрошення (у разі потреби до протоколу додається реєстраційний листок); порядок денний із формулюванням питань у називному відмінку. Текст протоколу складається з трьох частин, що починаються словами: "Слухали", "Виступили", "Вирішили" ("Постановили"). У протоколі повинні бути відображені зміст та номер постанови, протокольного рішення, протоколу чи акта, які були відповідно прийняті або складені на засіданні комісії.

Акцентуємо увагу на тому, що протокол виборчої комісії чи комісії з референдуму виступає виключно процесуальною формою фіксації порядку проведення засідань відповідних суб'єктів, вчинення ними окремих дій та прийняття юрисдикційно обумовлених змістом їх владно-управлінської діяльності рішень у ході виборчого процесу чи процесу референдуму. Оформлення та підписання протоколу виборчої комісії чи комісії з референдуму не має своїм правовим наслідком виникнення, зміну чи припинення правовідношення суб'єктів останніх. Відповідним протоколом виключно фіксуються факти, котрі можуть бути підставою для настання чітко регламентованих виборчим чи референдним законодавством правових наслідків. Зокрема, згідно з вимогами частини 1 статті 84 Закону України «Про вибори Президента України» від 05 березня 1999 року № 474-XIV Центральна виборча комісія на своєму засіданні протягом десяти днів, але не пізніше ніж на третій день з дня отримання всіх протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування в межах відповідних територіальних виборчих округів встановлює результати голосування в день виборів Президента України, про що складає протокол. Тобто фактично Центральна виборча комісія своїм протоколом встановлює та у відповідній процесуальній формі фіксує результати голосування в день виборів Президента України. У подальшому вказаний протокол є підставою для офіційного оголошення комісією на своєму засіданні результатів виборів Президента України в порядку, передбаченому статтею 86 вказаного Закону, про що знову ж таки складається протокол (частина 1 статті 86 Закону). Тобто в протоколі засідання Центральної виборчої комісії, на котрому офіційно оголошуються результати виборів Президента України, фактично фіксується її рішення про визнання обраним відповідного суб'єкта висування із зазначенням його прізвища, імені, по батькові, його року народження, професії, посади (заняття), місця роботи, місця проживання, партійності.

Зазначене прямо свідчить, що протокол виборчої комісії чи комісії з референдуму не являється такою правовою формою зовнішнього виразу владних повноважень виборчих комісій та комісій з референдуму й імперативного впливу на зміст суб'єктивних прав та обов'язків суб'єктів виборчого процесу чи процесу референдуму, – як рішення вказаних комісій.

Тому, на наше глибоке переконання, практику адміністративних судів щодо прийняття до розгляду позовних вимог про визнання незаконним (протиправним) та скасування протоколів виборчих комісій чи комісій з референдуму слід вважати повністю необґрунтованою. У площині викладеного, на нашу думку, предметом судового оскарження можуть виступати виключно дії членів виборчої комісії чи комісії з

референдуму, котрі зафіксовані протоколом засідання відповідної комісії, або протокольні рішення вказаних комісій, прийняті ними у випадках та з питань, передбачених чинним законодавством під час проведення їх засідань, котрі не потребують додаткового оформлення та викладення у формі постанови відповідної комісії.

Протокол виборчої комісії чи комісії з референдуму виступає виключно процесуальною формою фіксації порядку проведення засідань відповідних суб'єктів, вчинення ними окремих дій та прийняття юрисдикційно обумовлених змістом їх владно-управлінської діяльності рішень у ході виборчого процесу чи процесу референдуму. У зв'язку з цим, йому не притаманні ознаки такої правової форми імперативного впливу на зміст суб'єктивних прав та обов'язків суб'єктів виборчого процесу чи процесу референдуму, як рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму. А тому вказані протоколи не повинні виступати предметом оскарження до адміністративних судів у порядку провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму, членів цих комісій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Окружного адміністративного суду міста Севастополя в адміністративній справі за позовом уповноваженого від Севастопольської міської організації Комуністичної партії України Байдюк Л.М. до Ленінської районної у місті Севастополі виборчої комісії міста Севастополя в особі голови Ульянова Володимира Івановича про зобов'язання вчинити певні дії, скасування протоколу (справа 2а-3321/10/2770) [Електронний ресурс]: сайт Єдиного державного реєстру судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12291962>.
2. Постанова Вінницького окружного адміністративного суду від 10 листопада 2010 року в адміністративній справі № 2-а-4502/10/0270 за адміністративним позовом кандидата в депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі №5 з виборів депутатів до Вінницької обласної ради ОСОБА_11 до Вінницької районної виборчої комісії Вінницької області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача Вінницька обласна виборча комісія про визнання дій по встановленню підсумків виборів та складання протоколу протиправними, визнання незаконним протоколу та зобов'язання провести повторний перерахунок голосів [Електронний ресурс]: сайт Єдиного державного реєстру судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12184741>.
3. Постанова Київський апеляційний адміністративний суду від 10 листопада 2010 року в адміністративній справі № 2-а-1483/10/1012 за адміністративним позовом ОСОБИ 5 до Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18012, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18009, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18006, Дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 18007 про визнання протиправними дій, незаконними та нечинними протоколів [Електронний ресурс]: сайт Єдиного державного реєстру судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12153389>.
4. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI, за станом на 04.06.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4061-17/page2>.
5. Про порядок ведення діловодства у виборчих комісіях та комісіях з референдуму: Постанова Центральної виборчої комісії від 15.09.2010 № 350 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0350359-10>.